

Ο δολοφόνος του Μάτση ζητούσε εξιλέωση...

Δεν κατάφερε να υλοποιήσει το τάμα του και να παραστεί στο μνημόσυνο του ήρωα

Του Παναγιώτη Παπαδημήτρη

ΒΡΕΤΑΝΟΣ: Μάτση, Μάτση, πιάστηκες στο κρησφύγετο, δεν υπάρχει πιθανότητα να δραπετεύσεις... Παραδόσου.

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΜΑΤΣΗΣ: Δεν παραδίδομαι.

-Πόσοι άνδρες είσθε εκεί κάτω;

-Τρεις.

-Πόσα όπλα έχετε μαζί σας;

-Δύο.

-Έχετε βόμβες;

-Έχουμε.

-Ελάτε ένας-ένας, άοπλοι και παραδοθείτε.

-Δυο πρόσωπα έρχονται άοπλα, μην τους πυροβολήσετε.

-Εσύ τι θα κάμεις;

-Σκέφτομαι τι θα κάω με τον εαυτό μου. Εάν δεν θέλετε να πολεμήσετε, είναι καλύτερα να φύγετε από το δωμάτιο.

Αυτός ήταν ο διάλογος του ήρωα Κυριάκου Μάτση με τους Βρετανούς, σύμφωνα με την ανάκριση για τον θάνατο του Μάτση στις 19 Νοεμβρίου 1958, καθώς οι Βρετανοί περικύκλωσαν το σπίτι στο Δίκωμο στο οποίο βρισκόταν ο Μάτσης με δυο συναγωνιστές του μέσα σε κρησφύγετο. Οι Βρετανοί γνώριζαν ότι δεν υπήρχε περίπτωση ο Μάτσης να παραδοθεί. Και τότε ένας Βρετανός πλησίασε το στόμιο του κρησφυγέτου και έριξε μέσα μια χειροβομβίδα. Ο Κυριάκος Μάτσης περνούσε στην αθανασία και πήγαινε να συναντήσει τον φίλο του Γρηγόρη Αυξεντίου που κι αυτός αρνήθηκε να παραδοθεί...

Σε λίγο ένας Κύπριος δημοσιογράφος, ο Γλαύκος Παναγιώτου (Ξένος), που έφθασε στο σπίτι στο Δίκωμο για να καλύψει τον ηρωικό θάνατο του Κυριάκου Μάτση, πήρε ένα κλεφτοφάναρο και έριξε το φως του μέσα στο κρησφύγετο. Το τι αντίκρισε ήταν κάτι το συγκλονιστικό όσο συγκλονιστική ήταν και η περιγραφή του την επομένη μέρα στην εφημερίδα «Έθνος» της Λευκωσίας. Έγραψε:

«Είδον τον αγωνιστήν να κείται εντός του κρησφυγέτου νεκρός, κρατών εις την δεξιάν του χείρα το πολυβόλον του και έχων τον δάκτυλον εις την σκανδάλην. Το δεξιόν του πόδι είχεν αποκοπή και η δεξιά θωρακική χώρα του κατεστράφη. Λίμνη αίματος εοχηματίσθη εντός του κρησφυγέτου. Παρά τα σοβαρά τραύματά του γαλήνια ήτο η μορφή του υπερόχου Αγωνιστού. Ουδεμία σύσπαισι υπήρχεν εις το πρόσωπόν του, η

**Η αναζήτη-
ση του Βρετανού
στρατιώτη που έριξε τη
χειροβομβίδα στο κρη-
σφύγετο του Σταυραε-
τού του Πενταδα-
κτύλου**

έκφρασις του οποίου εξεδήλωνεν αίσθημα υψίστης ικανοποίησεως διά την υπέρ πατρίδος θυσίαν του».

Αυτά για την ιστορία.

Η συνέχεια για τον ηρωικό θάνατο του Κυριάκου Μάτση είναι ακόμα πιο συγκλονιστική γιατί ο Βρετανός στρατιώτης που έριξε τη χειροβομβίδα μέσα στο κρησφύγετο διαμελίζοντας το κορμί του Μάτση το έφερε βαρέως για είκοσι και πλέον χρόνια. Και άρχισε να επισκέπτεται την Κύπρο ως τουρίστας. Τα χρόνια είχαν κυλήσει πια και κανένας δεν μπορούσε να ξεχωρίσει τον Ξανθό Βρετανό που περνούσε αμέριμνος τις διακοπές του στην Κύπρο και ιδιαίτερα την Πάφο. Ούτε και ο Κωστής Πενταράς, ένας από τους πρωτοπόρους στον αγώνα της ΕΟΚΑ, τον αναγνώρισε, όταν μπήκε στην ταβέρνα του στον παραλιακό δρόμο της Χλώρακας, το καλοκαίρι του 1980.

Όταν ο Πενταράς, όπως αφηγήθηκε αργότερα στον αδελφό του ήρωα, Γιαννάκη Μάτση, πλησίασε τους δυο άγνωστους του πελάτες, ο άνδρας τον ρώτησε συνεσταλμένα. Γνωρίζεις την οικογένεια Μάτση;

Και βέβαια, του απάντησε. Ύστερα ο Κωστής Πενταράς τον κοίταξε κάπως καχύποπτα και τον ρώτησε: Τι θέλεις την οικογένειά αυτή;

Και ο Φρανκ Ντέιβις, γιατί αυτός ήταν ο άγνωστος Βρετανός που καθόταν δίπλα του, άρχισε να του ανοίγει την καρδιά του.

-Είμαι εγώ που έριξε τη χειροβομβίδα στο κρησφύγετό του στο Δίκωμο και θέλω να γνωρίσω τους δικούς του Κυριάκου Μάτση και να πάω στο μνημόσυνό του για να καταθέσω στεφάνι στον τάφο του.

Ο Κωστής Πενταράς δεν πίστευε αυτά που άκουε. Γνωρίζω τον αδελφό Γιαννάκη Μάτση. Θα σας φέρω σε επαφή, είπε στον Φρανκ.

Ο Βρετανός τουρίστας χαμογέλασε.

Ο Κωστής Πενταράς τηλεφώνησε στον Γιαννάκη Μάτση. Είχε ήδη στα χέρια του και μια νέα επιστολή του Ντέιβις, με τον οποίο αλληλογραφούσαν. Στη νέα επιστολή του στις 11 Σεπτεμβρίου 1982 ανέφερε:

«Αγαπητέ μου Κώστα και οικογένεια, Αισθάνομαι μεγάλη τιμή γιατί εσύ και ο κ. Γ. Μάτσης μας προσκαλέσατε να επιστρέψουμε στην Κύπρο για το

μνημόσυνο του αδελφού του και να συναντήσουμε και τον κ. Γιαννάκη που κατέχει υψηλόβαθμη θέση στην Κυβέρνηση. Θα χαιρόμουν και θα ήταν τιμή μου να τον συναντήσω και να απαντήσω σε οποιοδήποτε ερωτήσεις του. Επίσης αντιλαμβάνομαι πόσο περήφανος αισθάνεται για τον τολμηρό άνδρα που κράτησε μακριά μια ομάδα αλεξιπτωτιστών της οποίας εγώ αισθανόμουν περήφανος που ήμουν μέλος της τον Μάιο του 1958».

Με τη διεύθυνση του Ντέιβις στο χέρι, ο Γιαννάκης Μάτσης, όταν βρέθηκε στη βρετανική πρωτεύουσα, έσπευσε να τον συναντήσει στο βόρειο Λονδίνο. Η συνάντηση έγινε σε ένα εστιατόριο της περιοχής που ζούσε ο Ντέιβις. Του μίλησε συνεσταλμένα στην αρχή και πιο ελεύθερα στη συνέχεια. Ο Γιαννάκης Μάτσης ήταν όλο κατανόηση. Τον καθησύχασε. «Το ξέρω -του είπε- ότι εκτελούσες διαταγές».

Είδε τον Ντέιβις να ανακουφίζεται. Έγραψε στο ημερολόγιό του αργότερα ο Γιαννάκης Μάτσης: «Ο Φ. Ντέιβις φαινόταν πολύ ανήσυχος όταν με συνάντησε, διότι διερωτάτο ποια θα ήταν η αντίδρασή μου. Μετά από συνομιλία λίγων λεπτών αντιλήφθηκε ότι το παρε-

θόν και η συμπεριφορά του στο Δίκωμο δεν ήταν τίποτε περισσότερο από εκτέλεση διαταγών των ανωτέρων του, όταν έριχνε τη μοιραία χειροβομβίδα στο κρησφύγετο. Έγινε πολύ ομιλητικός και μου εξήγησε με δέος την ψυχολογική κατάσταση στην οποία βρισκόταν έκτοτε δολοφονώντας έστω και κατόπιν διαταγών έναν ανυπεράσπιστο άνθρωπο. Μου εξέθεσε τον ηρωισμό του Κυριάκου και μου διηγήθηκε λεπτομερώς πώς εξελίχθησαν τα γεγονότα όταν περικυκλώθηκε το κρησφύγετό του και τη συμπεριφορά του αγγλικού στρατού μέχρι τη ρίψη της χειροβομβίδας». Ενώ όμως ο Γιαννάκης Μάτσης συμφώνησε με τον Ντέιβις να ξανασυναντηθούν, αυτό δεν έγινε ποτέ.

Κατά τη γνώμη του κ. Μάτση, θα πρέπει οι μυστικές υπηρεσίες της Βρετανίας να προειδοποίησαν τον Ντέιβις ότι πιθανόν να κινδύνευε κι εξαφανίστηκε. Δεν απαντούσε πλέον στα τηλεφωνήματα του Γιαννάκη Μάτση ενώ άλλαξε και διεύθυνση. Ετσι το τάμα του να καταθέσει στεφάνι στον τάφο του Κυριάκου Μάτση στα Φυλακισμένα Μνήματα, όπου τον έθαψαν οι Βρετανοί, έμεινε ανεκλήρωτο.

